

Polisen Jeep-Matte i kulturens tjänst

10.06.2019

På spaning bland Stockholms antikvariat

1970

Mariehamnspolisen Björn Mattsén befann sig på en manskapskurs i närheten av Helsingfors när han fick telefonsamtalet.

- Här pratar Thorvald Eriksson på banken, god dag.

Mattsén hade träffat vd Eriksson tidigare i samband med att föreningen Ålandsforskarna grundades. Vad var det som föranledde verkställande direktör Erikssons samtal? En journal från Bomarsundskriget, skriven av kapten Keith Steward ombord på HMS Nankin som deltog i belägringen. Boken med dess handkolorerade bilder väntade på en adress i Helsingfors. Kunde Mattsén tänka sig att hämta dyrgripen och se till att den

tryggt återvände hem till Åland? Det blev Björn Mattséns första uppdrag som bokspanare.

Till saken hör att ett enormt kulturprojekt pågick på banken. Under ledning av Thorvald Eriksson samlade man in en åländsk kulturskatt som saknar motstycke. Erikssons passion för åländsk konst och historia verkade vara gränslös, om en bok eller tavla hade ålandsanknytning skulle den köpas in. Men för att klara sitt Herkulesarbete behövde Eriksson hjälp. Han anlidade en trio av lokala specialister. Björn Mattsén fick spana efter konst och litteratur, Sverre Scott tog hand om Bomarsundiana och Kurt Melander skötte bankens samling av mynt och medaljer. Vid sidan av sitt arbete på Mariehamns polisstation började Björn Mattsén leta efter lämplig litteratur.

I Stockholm gnuggade antikvariatägarna händerna.

- Jag brukade komma tidigt till Stockholm och då satte jag mig på ett nattöppet taxikafé vid Stureplan och väntade tills antikvariaten öppnade. Mina favoriter var Rönnells på Birger Jarlsgatan, Björck & Börjesson på Kungsgatan och Libris på Kommendörsgatan, säger Björn Mattsén.

Snart blev han så känd i antikvariatkretsarna att de började varsko varandra, Jeep-Matte är i stan!

- Jag hade min vanliga runda som började i norra ändan av Birger Jarlsgatan och när jag till slut kom till Kommendörsgatan välkomnade de mig med Jo, vi hörde att du var i stan och så hade de redan plockat fram sånt som kunde intressera mig.

Men en gång blev "Björnen från Östernäs" dragen vid näsan. I ett antikvariat på Regeringsgatan hade han reserverat en låda med böcker och vykort från Åland.

- När jag kom efter lådan sade de Nej, Mattsén har redan varit efter den. Va? Någon hade uppgett mitt namn och fått ut lådan. I dag vet jag nog vem det var. Det var en från Finström...

Den motgången till trots lyckades Björn Mattsén i sitt uppdrag. Med hjälp av honom svälde Ålandsbankens samling av Alandica till cirka 80 hyllmeter. I samband med 60-årsjubileet av Ålands självstyrelse 1982 deponerade banken sin samling hos Ålands landskapsarkiv. Vi tror att sagda litteratur på detta sätt bäst kan komma forskningen om Åland till godo, skrev Thorvald Eriksson och de övriga direktionsmedlemmarna till Ålands landskapsstyrelse. Förmodligen var det med en lättnadens suck som direktionen vinkade farväl till boklådorna: 5 000 gamla böcker fick då ett nytt hem.

Sanningen om Ålandsbanken

100 berättelser genom 100 år

Joakim Enegren

Med bidrag av Annika Lundqvist, Leo Löthman och Teo Tuominen.

Foto: Jones Antikvariat, Norrtullsgatan 3. Göran H Fredriksson/Stadsmuseet, Stockholm.